

Rättshistoria (9 hp)

Kursbeskrivning

Allmänt om kursen

Grundkursen Rättshistoria är en obligatorisk kurs inom ramen för juristprogrammet vid Stockholms universitet och omfattar sex studieveckor.

Innehåll och målsättning

Kursen i rättshistoria omfattar 9 högskolepoäng och läses under termin 6 (A-perioden). Under denna termin skall studenten förvärva kunskap om rättens dynamiska karaktär och särart ur ett historiskt och komparativt perspektiv. Terminens kurser skall vidare ge fördjupade insikter i rättsvetenskaplig teoribildning, juridisk metod och andra för rättsanvändning och rättsbildning relevanta metoder. Målet är att studenten skall förvärva ett medvetet förhållningssätt till frågor som rör rättens roll, funktion, utveckling och etiska kvaliteter samt juristrollen.

I juristutbildningen skolas studenten huvudsakligen i den rättsdogmatiska metoden, d.v.s. i konsten att slå fast vad som här och nu är gällande rätt. På detta sätt begränsas juristens perspektiv på rätten till att endast avse det som fixerats i en eller flera rättskällor. För rättshistorikern är det istället främst rättsutvecklingen – kopplingen mellan det som har varit, det som är och det som kommer att ske – som är av intresse. I synnerhet intresserar sig rättshistoriker för de krafter som driver rättens utveckling framåt. Ett sådant synsätt är emellertid inte oförenligt med ett intresse för den gällande rätten, då det rättshistoriska perspektivet kan ge närmare insikter i den gällande rätten och till och med ge en fingervisning om vartåt utvecklingen är på väg.

I kursen Rättshistoria läggs särskild fokus på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans utveckling. Det finns flera skäl till detta val. Rättshistorien utgör ett mycket stort forsknings- och undervisningsområde, vilket innebär att kursen måste avgränsas till de delar som bedöms vara av särskild betydelse för juristutbildningen. Med tanke på att juristutbildningen ytterst har till syfte att bibringa studenten juridiska metodkunskaper och -färdigheter, så är valet av den juridiska metodläran som föremål för den rättshistoriska analysen tämligen självklart. Den juridiska metodläran återfinns huvudsakligen i den rättsvetenskapliga litteraturen. Det är rättsvetenskapsmännen som med utgångspunkt i sin syn på rätten och juridiken har utvecklat den juridiska metoden. Juristrollens utveckling måste således analyseras ur ett

rättsvetenskapligt perspektiv, som i sin tur endast kan förstås som ett specialfall av det allmänvetenskapliga perspektivet.

I jämförelse med den materiella rätten tenderar den juridiska metodläran att förändras relativt långsamt, vilket ibland felaktigt har uppfattats som ett bevis för att juristrollen skulle vara mer eller mindre oföränderlig. I själva verket avviker dagens juridiska metod i många avseenden från det sätt på vilket jurister på 1700-talet löste juridiska problem. I kursen ges därför inblickar i juristrollens utveckling från 1700-talets början till 1900-talet. Särskild fokus är således lagd på 1800-talet då den moderna juristrollen växte fram.

Förväntade studieresultat

Kunskap och förståelse

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa kunskap i och förståelse av rättsvetenskapliga och juridiska metodläror inbegripet dessa lärorens historiska och teoretiska förutsättningar och
- visa kännedom om den romerska rättens struktur samt den romerskrättsliga metoden och dess påverkan på modern västerländsk rätt.

Färdighet och förmåga

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att i självständigt, kritiskt och systematiskt analysera juridiska frågeställningar och juridisk argumentation med utgångspunkt i olika historiska rättsvetenskapliga metodläror och
- inom givna tidsramar planera och författa en rättsutredning i romersk rätt samt relatera denna till svensk rätt.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, bedöma styrkor och svagheter i den egna argumentationen avseende frågeställningar inom kursens ämnesområde för att därigenom kunna utveckla kognitiva strategier på det aktuella kunskapsområdet och
- självständigt och kritiskt bedöma och värdera de olika metodlärornas vetenskapliga grund samt hur dessa påverkat juridiken och samhället i övrigt.

Pedagogiken

Undervisningen sker i form av föreläsningar, gruppövningar och seminarier.

Kursens pedagogiska metod bygger på det sokratiska idealet. Tanken är att läraren i dialog med studenterna ska utveckla djupare insikter i juridikens och rättsvetenskapens olika

metodfrågor. Under kursens gång ska studenten uppmuntras till att i allt högre grad ta ett självständigt ansvar för sin och gruppens lärande. Slutpunkten i denna process består i de inslag av kollektiv undervisning eller medundervisning (*collective* eller *co-teaching*) som återfinns i kursens seminarieblock.

Målet med den pedagogiska dialogen och den kollektiva undervisningen är att ge studenten en förståelse för den juridiska argumentationens särart och utveckling, förmågan att använda dessa insikter i olika sammanhang samt att förmedla ett självständigt förhållningssätt till rättssystemet och juristens roll i detta system. Detta är färdigheter som man inte kan läsa eller lyssna sig till; de måste övas. Därmed krävs en aktiv inlärningsstrategi, där studentens aktiva lärande sätts i centrum. En sådan pedagogik gynnas av att studenterna under kursens gång arbetar i basgrupper. Tillsammans kan studenterna mer effektivt analysera juridiska problemställningar, väga argumentens tyngd samt pröva olika lösningsalternativ. Av detta skäl är kursen organiserad efter gruppaktiviteter, inklusive medundervisning och andra gruppuppgifter i Athena.

I kursens pedagogik ingår också s k metakognition, som syftar till att utveckla studentens förmåga att tillgodogöra sig återkoppling, korrekt bedöma styrkor och svagheter i den egna argumentationen samt undanröja eller åtminstone minimera effekterna av de identifierade svagheter. Utgångspunkten för den metakognitiva analysen – samt all återkoppling i kursen – är kursens bedömningskriterier. Med utgångspunkt i dessa kriterier kan studenten bedöma hållbarheten i egen eller annans argumentation, d v s agera examinator. Den högskolepedagogiska forskningen har visat att en sådan medvetenhet om förutsättningarna för sitt eget lärande höjer kvaliteten i studentens prestationer samt möjliggör lärande också efter avslutad utbildning.

Närmare om kursens uppbyggnad

Romersk rätt

De romerska juristerna har under historiens gång beundrats inte endast för sin logiska stringens utan även för sin förmåga att knyta an till det praktiska rättslivets behov. Deras metod att i enskilda fall koppla samman rättens teori och praxis har av senare tiders jurister betraktats som ett ideal. Friedrich Carl von Savigny (1779 - 1861), Historiska skolans grundare, framhöll att de romerska juristernas mästerskap just bestod i att de förstod att i ett enskilt rättsfall se en allmän princip och omvänt att de förstod att levandegöra den allmänna principen i praktisk tillämpning. I denna mening har studiet av romersk rätt ett stort pedagogiskt värde. En analys av de romerska juristernas utlåtanden kan ofta lära oss mer om juridisk kreativitet och skarpsinne än moderna rättsvetenskapliga monografier. Ur denna synvinkel kan den romerska rätten tjäna som en juridikens grammatik. Den hjälper oss att komma nära svaret på frågan vad som i grunden är kännetecknande för juridiken.

Kursmomentet i romersk rätt är en fördjupning och utveckling av den metod och de färdigheter som studenterna har tillgodogjort sig tidigare under utbildningen. Studiet av de romerska juristernas sätt att argumentera och lösa juridiska problem innebär ett medvetandegörande av den juridiska metodens betydelse i allmänhet. Därtill kommer att de

romerska juristernas metod präglades av den romerska rättens strukturella särdrag, vilket gör att den skiljer sig från en modern juridisk metod. Detta utvecklar förmågan att inte bara analysera utan också värdera olika metoders lämplighet.

Studiet av den romerska rätten erbjuder således även ett komparativt perspektiv. Komparationen kan därvidlag sägas vara dubbel i den meningen att den rör sig på ett såväl tidsligt som rumsligt plan. Även om vissa grunder i den romerska rätten känns igen i den moderna civilrätten, uppvisar den i förhållande till den moderna rätten en rad särskiljande drag. Det innebär att studenten ställs inför en i flera hänseenden främmande rättsordning, som inte endast ger en inblick i den romerska rättens särart utan som även ger en djupare kunskap och förståelse av den moderna juridiken. I undervisningen ges därför en översikt över den romerska rätten, både allmänt om de olika rättskällorna och mer specifikt om den romerska rättens innehåll, med fokus på de s.k. klassiska romerska juristernas metod. Därtill ligger tonvikten vid mekanismer i den romerska rättens historiska utveckling, och olikheter respektive likheter med modern svensk rätt.

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Klassisk naturrättslära

Denna del av kursen skall ge insikt i den juridiska metodlärans utveckling från antiken fram till 1800-talets början. Under denna långa epok var den s.k. väsensmetafysiska kunskapsteorin rådande och den gav de teoretiska förutsättningarna för den ”äldre” juridiska metodlärans, den s.k. naturrättsläran.

Utgångspunkten är den teoretiska filosofins (kunskapsteorins) historia från antiken till upplysningen, d.v.s. andra halvan av 1700-talet. Fokus ligger dock inte på enskilda filosofer utan istället på hur synen på kunskap och vetenskap har utvecklats över tid. Målet med studierna är att uppnå en förståelse av de olika skeendena och momenten i utvecklingen av en filosofisk grund för naturrättsläran.

Rättspositivismen

I detta kursmoment behandlas inledningsvis de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen. Filosofen Immanuel Kants kritik av väsensmetafysikens kunskapsteori bildar härvidlag utgångspunkten. Därefter presenteras den kunskapsteoretiska utvecklingen inom filosofin såsom den kom till uttryck hos de s.k. efterkantianska idealisterna eller föreningsfilosoferna.

Historiska skolan

Med utgångspunkt i de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen behandlas därefter den första rättspositivistiska skolbildningen, den s.k. Historiska skolan, som i hög grad har kommit att präglade den svenska juristrollens och juridiska metodlärans utveckling. Undervisningen berör inledningsvis de rådande samhällsförhållandena vid skolans uppkomst under 1800-talets första hälft. Analysen av Historiska skolans metodlära sker i ljuset av den s.k. organiska historieuppfattningen, som utgjorde grunden för dess syn på rättsbildning och rättstillämpning.

Begreppsjurisprudensen och juridisk begreppsbildning

Den Historiska skolan avlöstes så småningom av den s.k. konstruktiva eller produktiva jurisprudenten, en metodinriktning som idag är mer känd under beteckningen begreppsjurisprudens. Denna metodlära behandlas översiktligt i undervisningen och fokuserar främst på denna riktningens syn på användningen av juridiska begrepp och andra systemenheter i rättspolitiska sammanhang. Begreppsjurisprudensen strävade efter en ren juridik, frikopplad från rättens historiska element, som trots detta skulle möjliggöra utveckling av rätten.

Kritiken av rättspositivismen

Det avslutande momentet i studiet av rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia kan sammanfattas under rubriken "Kritiken av rättspositivismen". Att diskutera alla olika alternativ till rättspositivismen som varit aktuella under 1900-talet låter sig inte göras ens översiktligt inom ramen för undervisningen. Fokus ligger därför på det skarpaste uttrycket av denna kritik, den s.k. neo-naturrätten, som kan sägas ha fått sitt genombrott i och genom de Nürnberg-tribunaler som följde på Nazitysklands fall år 1945. Neo-naturrätten har därefter kommit till uttryck bland annat i utvecklingen av ett system för säkerställande av mänskliga fri- och rättigheter.

Internationella och komparativa inslag i kursen

Rättshistoria är ett internationellt ämne

Alltsedan medeltiden har den svenska rättsutvecklingen varit underkastad kraftiga influenser från andra europeiska rättsordningar. Den katolska kyrkans universalistiska strävanden förde in Sverige i en kanoniskrättslig gemenskap som kom att bestämma den svenska rättsutvecklingen under flera hundra år. Vid sidan av den kanoniska rätten var det receptionen av den romerska rätten som medförde såväl en materiellrättslig förnyelse som ett rättsvetenskapligt betraktelsesätt. En universell juridisk litteratur, en *jurisprudentia universalis*, växte fram under den nya tiden, d.v.s. från 1500-talet, som med den aristoteliska filosofin som grund gav rättsstudiet en vetenskaplig prägel. Författarna skrev på latin, tidens lärda språk, vilket innebar att den var tillgänglig för alla jurister oavsett nationell tillhörighet. I Sverige, där den inhemska juridiska litteraturen hade en ytterst begränsad omfattning, kunde man således, i en tid när juristerna i allt högre grad professionaliserades, hämta inspiration hos utländska författare. Under 1700-talet gick utvecklingen visserligen mot en upplösning av den gränsöverskridande jurisprudenten, den s.k. klassiska naturrättsläran, men det innebar inte att influenserna och lånen från utlandet upphörde. I Sverige etablerades under 1800-talet en ny syn på rätt och juridik, som hade sina rötter i den tyska Historiska skolan. Inflytande från tysk rättsvetenskap och lagstiftning var under århundradet så starkt och djupt gripande att man utan överdrift kan hävda att den spirande svenska rättsvetenskapen utgjorde en filial till den tyska. Det var vanligt att de svenska akademiska juristerna reste till Tyskland för att ta del av de senaste rönerna inom sin vetenskap. Väl hemma i Sverige använde de sina erfarenheter och kunskaper om den tyska juridiken till att utforma begrepp och doktriner på företrädesvis den svenska förmögenhetsrättens område. Resultaten av deras kreativitet genomsyrar fortfarande den svenska rätten. Sammanfattningsvis kan man konstatera att en djupare förståelse av den

svenska rättsutvecklingen därför är omöjlig utan ett internationellt perspektiv. I rätthistoriekursen fokuseras därför kopplingen mellan den nationella svenska och den internationella rättsutvecklingen.

Särskilt om romersk rätt

Den romerska rätten har haft en central betydelse för den kontinentaleuropeiska obligations- och sakrätten. Även den nordiska rättsfamiljen har i sin utveckling präglats av den romerska rätten – låt vara i huvudsak förmedlad av de tyska 1800-talsjuristerna. Vidare kan man konstatera vittgående paralleller mellan den romerska rätten och den engelska *common law*-rätten. Framför allt har den romerska rättens aktionsrättsliga uppbyggnad varit förebildlig för den medeltida engelska *common law*. Spåren av de romerska influenserna är fortfarande skönjbara. Romersk rätt förmedlar med andra ord kunskaper som är gemensamma för en stor del av världens jurister. Elementära insikter i den romerska rättens grundläggande drag bidrar till en ökad förståelse av andra rättsordningar än den svenska.

Under senare år har den romerska rätten återigen hamnat i blickfånget för juristernas intresse. Det är särskilt den romerska rättens roll i den pågående internationaliseringen som uppmärksammas. Inte minst inom ramen för arbetet att skapa en enhetlig förmögenhetsrätt för den europeiska gemenskapen framhålls den romerska rätten som en viktig byggsten. Med hänsyn till att de två stora rättsfamiljerna – *common law* respektive *civil law* – har romerskrättsliga rötter, kan den romerska rätten spela rollen av en förmedlande punkt i harmoniseringsarbetet.

Komparation i tid och rum

Studiet av romersk rätt och den juridiska metodlärans historia inbjuder till värdefulla komparativa analyser. Genom att jämföra likheter och skillnader såväl i rummet, mellan olika nationella rättsordningar, som i tiden, genom att jämföra olika stadier av rättens historiska utveckling, når man fördjupade insikter om vilka drivkrafter som ligger bakom rättsutvecklingen. Inte minst blir rättens koppling till samhällsutvecklingen i stort tydlig. Kursmomenten romersk rätt och rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgör genom sitt överbryggande av nations- och kulturgränser ett internationellt inslag i juristprogrammet.

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Kursen i rättshistoria läses under juristprogrammets sjätte termin. Under denna termin förväntas studenten bl.a. förvärva en mycket god förmåga att tillämpa och att analysera den juridiska metoden och dess utveckling, samt att bedöma konsekvenserna av dess användning. Vidare ska studenten visa mycket god förmåga att analysera rättens dynamiska karaktär och särskilt utifrån ett historiskt och komparativt perspektiv, samt slutligen kunna utföra en självständig, systematisk och kritisk analys av en juridisk frågeställning med beaktande av relevanta vetenskapliga, sociala och internationella aspekter. Kravet på mycket god förmåga förutsätter goda förkunskaper avseende såväl den materiella rätten som den juridiska metoden, inklusive rättskälhantering.

Kursmomentet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* syftar till att utveckla och fördjupa av de kunskaper om juridisk metod, som studenterna tillägnat sig främst under den första terminens kurser (Juridisk introduktionskurs, Europarätt och Statsrätt). Det erbjuder samtidigt ett annat, mer analytiskt perspektiv på de förmågor och färdigheter att korrekt tillämpa juridisk metod, som studenterna övat praktiskt, bl.a. i form av rättsfallsreferat, författande av promemorior och uppsatsskrivning, främst under kurserna Civilrätt A respektive C. Genom en teoretisk analys av juristens metodologiska verktyg når studenten en fördjupad förståelse såväl av den gängse juridiska metoden som av juristrollen. Kunskapen fördjupas ytterligare genom att dagens rådande metoduppfattning sätts i såväl historisk som internationell relief, både genom detta kursmomentets rättsgenetiska, eller utvecklingshistoriska angreppssätt, och under kursens andra huvudmoment, *romersk rätt*.

Momentet i romersk rätt förutsätter att studenterna har tillgodogjort sig både det materiella innehållet och de metodologiska och systematiska kunskaperna och färdigheterna från kurserna Civilrätt A, Civilrätt D och Processrätt. Vad gäller processrätten erbjuder insikterna i romersk rätt en kontrast: den för romersk rätt utmärkande frånvaron av en inre uppdelning mellan rättigheter och processrättsmedel blir begriplig först mot bakgrund av grundläggande kunskaper i modern svensk processrätt. Så till vida innebär momentet i romersk rätt en fördjupning av kunskaperna i processrätt.

De grundläggande färdigheter i komparativ metod, som studenterna förvärvat under kursen Europarätt, kommer nu att fördjupas och breddas till att omfatta inte endast förmågan till komparation mellan olika nationella rättsordningar utan även till komparation över tiden, d.v.s. mellan olika historiska rättsordningar. De komparativa inslagen belyser samtidigt också rättens historiska och samhälleliga koppling.

Det rättsgenetiska perspektiv på rätten, som presenteras inom ramen för kursen, kan beskrivas som ett av flera möjliga externa perspektiv på rätten. Det rättsgenetiska perspektivet belyser särskilt rättens dynamiska eller historiska karaktär. Tidigare under utbildningen har studenterna stiftat bekantskap med andra externa perspektiv på rätten, exempelvis under kurserna Associations- och Skatterätt (ekonomi) samt Straffrätt (kriminologi). Under den sjunde terminen kommer ytterligare externa perspektiv att läggas till det historiska, nämligen det rättsfilosofiska (Allmän rättslära) och det tekniska (Rättsinformatik).

Krav på deltagande i undervisningen

Obligatoriska moment och kravet på aktiv närvaro

Närvaro vid gruppundervisning och föreläsningar är i huvudsak frivillig. Det är emellertid svårt att på egen hand tillägna sig de kunskaper och färdigheter som krävs för ett godkänt resultat vid examinationen. Med tanke på ämnets svårighetsgrad finns det således anledning att rekommendera samtliga studenter att närvara vid all undervisning som erbjuds i kursen. Samtliga kursmoment syftar till att förbereda studenten inför PM-skrivning och tentamen.

Följande undervisningstillfällen är dock obligatoriska:

- Kursintroduktionen och föreläsningen om förberedelser till PM-arbetet i romersk rätt.

Restriktionerna på grund av covid-19 har inneburit att föreläsningen om förberedelser inför PM-arbetet i romersk rätt är förinspelad. Därmed är det under denna tid inte möjligt att kontrollera detta obligatorium.

- Samtliga seminarier i romersk rätt
- Samtliga seminarier i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Notera att det enligt kursplanen krävs aktiv närvaro vid seminarierna. Därmed avses att studenten, för att få tillgodoräkna sig obligatoriet, ska ha förberett sig enligt givna instruktioner och vara beredd att delta i aktiviteten. För att fullgöra obligatoriet ska studenten således:

1. i sin basgrupp förbereda sig inför seminariet genom att genomföra en lärsekvens i Athena (se nedan för ytterligare information om lärsekvenser) samt
2. i sin basgrupp medundervisa tillsammans med seminarieledaren under seminariet (se nedan för ytterligare information om medundervisning).

Båda dessa moment måste vara fullgjorda för att obligatoriet ska vara godkänt. Notera att lärsekvensen ska vara slutförd senast när seminariet inleds. Båda momenten förutsätter ett verkligt grupparbete, d v s uppgifterna kan inte delas upp i olika frågeställningar och fördelas mellan gruppdeltagarna.

Dispens från närvarokravet vid ett (1) seminarietillfälle kan meddelas vid laga förfall. Studenten ska då fullgöra en pedagogiskt likvärdig uppgift som kompensation för frånvaron.

Dispens från obligatoriet söks hos kursadministratören.

Genomförda obligatorier är giltiga i fyra terminer.

Särskilt om medundervisning (co-teaching)

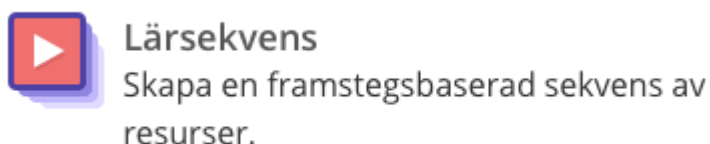
Medundervisning innebär helt enkelt att undervisningen sker kollektivt. Lärarkollektivet kan antingen bestå av flera professionella lärare eller av såväl lärare som studenter. I seminarierna i Rättshistoria undervisar studenterna sina kurskamrater i samarbete med seminarieledaren. Syftet med denna pedagogik är förena studentaktivering med strukturerad undervisning. Detta sker då studentgruppen – istället för att hålla en självständig presentation – för en dialog med den professionella läraren. Därmed kan seminarieledaren direkt korrigera eventuella fel i studenternas argumentation och genom frågor till gruppen strukturera undervisningen samtidigt som studenterna är aktiva genom hela undervisningstillfället. En sådan ordning har en rad fördelar. Medundervisning är ett sätt att komma tillrätta med ett vanligt problem i studentaktiverande moment, nämligen att de visserligen kan vara värdefulla för de studenter som aktiva, men är pedagogiskt ineffektiva för resten av gruppen. Dessutom har medundervisningen fördelen att samtliga deltagare i den grupp som undervisar måste ha förberett hela den uppgift som förelagts dem, då seminarieledaren kan ställa frågor till vem

som helst i den undervisande gruppen. Det går därmed heller inte att åka snålskjuts på övriga gruppmedlemmars arbete. Genom denna pedagogik har seminarieläraren större möjligheter att tillse att samtliga studenter får ett optimalt utbyte av seminarietillfällena.

Särskilt om lärsekvenser i Athena

En lärsekvens är en form av automatiserat och strukturerat lärande. Med strukturerat lärande menas studentens eller basgruppens arbete under kursen – också när inte någon lärare är närvarande – styrs genom fortlöpande instruktioner. Det är ett således ett sätt att ur pedagogiska synvinkel optimera studenternas lärande. Högskolepedagogisk forskning har visat att ett strukturerat lärande innebär förre underkända vid examination och mindre skillnader i resultat mellan olika studentgrupper. I kursen har vi valt att använda en automatiserad, d v s digital, form av strukturerat lärande, nämligen de s k lärsekvenserna i Athena. En lärsekvens är helt enkelt en serie digitala resurser och aktiviteter som är ordnad så att den leder studenterna mot kursens pedagogiska mål och därmed förbereder studenten inför examinationen. I kursen förekommer två typer av lärsekvenser: De flesta lärsekvenserna syftar till att förbereda basgruppen inför ett seminarium. Syftet med dessa lärsekvenser är att säkerställa att samtliga studenter har förberett sig på bästa sätt inför den lärarledda undervisningen. Dessa lärsekvenser ingår således i kursens obligatoriska moment och är gruppaktiviteter, d v s alla uppgifter skall genomföras i basgruppen (sådana lärsekvenser känns igen på att de har beteckningen *Förberedelse inför seminariet ...*). Alla inlämningar i de obligatoriska lärsekvenserna kommer att examineras och åsättas antingen godkänt eller underkänt betyg. I kursen finns också en ytterligare lärsekvens – *Ernst Viktor Nordling och rättskälleläran* – som istället syftar till att förbereda studenten inför tentamen. Denna är inte obligatorisk och kan genomföras individuellt av den enskilde studenten, även om också denna lärsekvens med fördel utförs i grupp. Denna lärsekvens innehåller automatiserad återkoppling i form av lärarsynpunkter.

Du finner lärsekvenserna i Athenas planering genom att leta efter följande symbol:

Registrering

En student som avser att läsa en kurs ska vara registrerad senast andra kursdagen.

Omregistrering

Omregistrering på kursen görs främst av kursadministratören

Avregistrering

Studenter som av olika anledningar inte avser att läsa kursen måste avregistrera sig inom tre veckor efter kursstart. Detta görs via ditt studentkonto i Ladok.. Detta är av stor vikt då ni på så

sätt räknas som förstagångsregistrerade när ni registrerar er nästa gång och därmed är garanterade en plats i gruppundervisningen. Sista datum för tidigt avbrott beräknas från måndagen i den vecka som kursen startar och tre veckor framåt. Sista dag är alltid en söndag.

Obs! Avregistreringar kan få konsekvenser för din rätt att erhålla studiemedel. Kontakta CSN för mer information!

Gruppindelning

För att kunna anmäla dig till en grupp måste du vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja en plats i en grupp först. Tiden för registrering anges på kurshemsidan. För omregistrerade finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

Gruppanmälan sker i Athena.

Studieanvisningar

Kurslitteraturen framgår av litteraturlistan nedan. På den del av kursen som rör romersk rätt utgörs kurslitteraturen av *Romersk privaträtt* av Max Kaser. På den del av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgörs kurslitteraturen av Claes Peterson, *Introduktion till naturrättens historia* (kompendium) och Walter Wilhelm, *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*. I Petersons kompendium behandlas naturrättsläran och dess kunskapsteoretiska utgångspunkter - den så kallade väsensmetafysiken. Wilhelms bok är en undersökning av framväxten av den första rättspositivistiska skolbildningen, den så kallade Historiska skolan, samt begreppsjurisprudens. Det finns vidare ett kompendium knutet till den del av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia, med samma namn.

För den delen av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia är det lämpligt att börja med att läsa Instuderingsmaterial i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*. I instuderingsmaterialet finns läsanvisningar till kurslitteraturen av Peterson och Wilhelm samt instuderingsfrågor och exempel, som kan underlätta inläsningen av kurslitteraturen. Det är således tänkt att instuderings- materialet skall studeras i ett växelspel med kurslitteraturen. I instuderingsmaterialet finns även diverse personporträtt av filosofer och rättsvetenskapsmän som har en koppling till utvecklingen på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans område. Det saknas dock anledning att memorera några uppgifter om dessa personer.

Det rekommenderas inte att börja läsa *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*, av Walter Wilhelm, alltför tidigt. Studiet av Wilhelms bok underlättas av att man parallellt följer undervisningen om Historiska skolan.

Kurslitteratur och annat material

Kurslitteratur

Kaser, Max, Romersk privaträtt, översättning av 21 uppl., Stockholm 2017 (ca 701 sidor). Boken skall läsas översiktligt.

Peterson, Claes, En introduktion till naturrättens historia. Digitalt kompendium som kan laddas ned i Athena

Wilhelm, Walter, Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet, Stockholm 1989 (112 sidor).

Instuderingsmaterial

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia. Digitalt kompendium som kan laddas ned i Athena

Innehållet i kompendiet kan variera över terminerna. Det rekommenderas att använda den upplaga som gäller för respektive termin.

Examination

Examinationen i rättshistoria sker dels genom en hemtentamen - en PM-uppgift – i romersk rätt, dels genom en skriftlig salstentamen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia.

De restriktioner som gäller på grund av covid-19 innebär att salsskrivningen under vårterminen 2021 ersätts av en hemtentamen. Detta gäller såväl huvud- som omtentamen.

För att bli godkänd på kursen fordras att samtliga lärandemål för kursen är uppfyllda.

Särskilt om examinationen i Romersk rätt

Det romerskrättsliga momentet examineras i form av en PM-uppgift, som omfattar tre (3) sidor. När föreläsningarna och seminarierna i romersk rätt är avslutade tilldelas alla studenter en uppgift. Uppgiften består i att tolka en romersk juristtext samt göra en jämförelse mellan romerska rätt och modern svensk rätt.

PM-uppgiften i romersk rätt är en övning i rättsvetenskaplig analys som går ut på att identifiera rättsliga frågeställningar, finna tillämpliga rättsregler, samt formulera argument för olika lösningar.

Vid betygssättningen tar examinator hänsyn till flera faktorer. För det första måste analysen av citaten vara korrekt, i meningen att det stoff du väljer att behandla och den litteratur du tar upp är relevant för förståelsen av citatens innehåll. Detsamma gäller kopplingen av citaten till en mer allmän romerskrättslig kontext. För det andra skall framställningen vara begriplig och sammanhängande, utan överhoppade tankeled och ofullständiga resonemang. Framställningen skall vara lämpligt disponerad och språkligt korrekt. Det är med andra ord sådana krav som gäller för vilken rättsutredning eller PM som helst.

Bedömningen av promemorian sker efter följande bedömningsgrunder:

- problemformulering,
- faktakunskap,
- språkbehandling,
- disposition och argumentation samt
- självständighet och kreativitet

I kursen används ett protokoll för återkoppling, i vilken dessa bedömningskriterier preciseras:

ID Förmågan att identifiera den eller de juridiska frågeställningar som aktualiseras i den givna romerskrättsliga texten;

FAK Relevanta faktakunskaper i romersk rätt;

SPRÅK Förmåga till korrekt och precis språkdräkt;

DISP Svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar;

SJÄLV Förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen eller problemformuleringen.

PM-uppgiften bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba och AB). Det erhållna betyget sammanläggs med betyget på salstentamen i rättshistoria enligt nedan återgivna sammanvägningstabeller.

Ett godkänt resultat på promemorian är giltigt i fyra terminer exklusive innevarande termin.

Särskilt om examinationen i Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia tenteras genom en salsskrivning som består av tre (3) essäfrågor.

De restriktioner som gäller på grund av covid-19 innebär att salsskrivningen under vårterminen 2021 ersätts av en hemtentamen. Detta gäller såväl huvud- som omtentamen.

Ett av de förväntade studieresultaten tar sikte på studenternas förmåga till metakognitiv reflektion och detta studieresultat examineras genom en metakognitiv uppgift (se nedan för vidare information)

Bedömningen av salstentamen sker efter följande bedömningskriterier:

- problemformulering,
- faktakunskap,
- språkbehandling,
- disposition och argumentation samt
- självständighet och kreativitet

I kursen används ett protokoll för återkoppling, i vilket bedömningskriterierna preciseras:

ID Förmågan att identifiera den eller de frågeställningar som aktualiseras, d.v.s. svarets relevans i förhållande till den aktuella frågeställningen;

FAK Relevanta faktakunskaper i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia;
SPRÅK Förmåga till korrekt och precis språkdräkt;
DISP Svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar;
SJÄLV Förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen eller problemformuleringen.

Skrivtiden är fyra (4) timmar.

Under vårterminen 2021 ersätts salsskrivningen av en hemtentamen och under denna period är skrivtiden förlängd till 5 timmar och 15 minuter.

Tentamen sker digitalt i examinationsplattformen Exia och bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (AB - U).

Det slutliga betyget utgör en sammanvägning av betygen på samtliga examinations-moment (PM-uppgift och salsskrivning). För slutbetyg fordras dessutom fullgjorda obligatorier. Såväl den romerska rätten som rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia ska ha tenderats med godkända resultat för ett godkänt betyg på kursen som helhet. Ett underkänt betyg på något av kursens delmoment kräver därför att det aktuella kursmomentet tenderas om.

Särskilt om den metakognitiva uppgiften i hemtentamen. Vad är metakognition?

En vanlig definition av begreppet *metakognition* är att det betecknar ”kunskapen om samt regleringen av de kognitiva aktiviteterna vid lärandeprocesser”. Metakognitiva färdigheter innebär att studenten är medveten om hur denne angriper ett problem, kan bedöma hur bra det går att lösa det aktuella problemet samt kan styra tankeprocesserna om de skenar iväg eller kommer in på ett ofruktbart spår.

Den metakognitiva uppgiften skiljer sig således något från de två övriga svaren i skrivningen. Istället för att besvara en given essäfråga, är uppgiften att dels beskriva hur du gick till väga för att försöka besvara frågan, dels bedöma hur väl du har lyckats med att besvara den aktuella frågan. I det förstnämnda fallet gäller det således att beskriva den tankeprocess som ligger bakom det tänkta svaret; i det sistnämnda fallet gäller det istället att bedöma resultatets, d v s svarets, styrkor och svagheter. Båda dessa uppgifter skall utföras med utgångspunkt i en bestämd måttstock; i detta fall kursens bedömningskriterier.

En sådan analys förutsätter naturligtvis att man redan har löst uppgiften och ställt upp ett ”tänkt” svar, vilket är förutsättningen för att tentanden skall kunna redogöra för tankarna bakom svaret och bedöma svarets styrkor och svagheter. Detta innebär att din analys måste innehålla en hel del hänvisningar till ditt svar på frågan. Du kan göra detta på två olika sätt: Antingen skriver du in ditt ”tänkta” svar i din analys och hänvisar till detta. En annan möjlighet är att skriva in svaret och, när du genomför din analys, klippa och klistra in relevanta avsnitt. När du är färdig med analysen kan du radera svaret. Båda sätten är

godtagbara och du väljer själv vad som passar dig bäst.

Närmare om kursens bedömningskriterier

Kursens bedömningskriterier återfinns ovan. Varje bedömningskriterium ges där också en kortfattad beskrivning. Det finns dock anledning att göra några förtydliganden:

- ✓ ID - förmågan att identifiera den eller de frågeställningar som aktualiseras, d.v.s. svarets relevans i förhållande till den aktuella frågeställningen

Detta bedömningskriterium tar sikte på studentens förmåga att korrekt tolka frågetexten. Om man inte förstår frågans innebörd, så kommer svaret delvis eller i sin helhet brista i relevans. Man har helt enkelt inte svarat på den aktuella frågan. Här gäller det, som i all tolkning, att vrida och vända på de ord, satser och meningar som ingår i frågans text. Vad betyder t ex begreppet *rättsbildning*? Är det något annat än lagstiftning? Kan man bilda rätt på andra sätt än genom lag? Notera att det inte går att tolka enskilda meningar i texten isolerade från texten helhet.

- ✓ FAK - faktakunskaperna i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Detta bedömningskriterium är ganska självklart. Det rör sig härvidlag om materiell kunskap i ämnet. Märk dock att den kunskap som avses måste vara relevant för den fråga som har identifierats (ID). Allmänna kunskaper om olika skolor ingår inte i denna bedömning.

- ✓ SPRÅK - förmåga till korrekt och precis språkdräkt

Detta bedömningskriterium tar sikte på svarets språkliga form. Är begrepps användningen korrekt? Har studenten t ex skiljt rätt från juridik? Är syftningar i texten klara och är satsbyggnaden korrekt? Kort sagt avser detta bedömningskriterium hur väl du har uttryckt dina tankar i skriftlig form. På denna punkt gäller det också att vara ekonomisk och inte räkna upp alla begrepp som förekommer i frågan och svaret. Fokus skall ligga på s k nyckelbegrepp, d v s sådana begrepp eller uttryck som särskilt bidrar till svarets relevans och precision.

- ✓ DISP - svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar

Bedömningskriteriet DISP är det kriterium som brukar ställa till störst problem för studenterna. En del brukar uppfatta detta såsom ett krav på en innehållsförteckning eller plan över de punkter man tänker behandla. Av beskrivningen – ”förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar” - framgår att det inte rör sig om en innehållsförteckning. Istället är det den materiella argumentation eller tankeprocess som leder fram till de slutsatser som studenten har dragit, som ska redovisas. Detta är ju kärnan i allt akademiskt tänkande, då det är argumentationens (bevisningens) hållbarhet som avgör slutsatsernas tillförlitlighet. I kursen ställs de vanliga kraven på en hållbar argumentation, nämligen att den skall sakna luckor, motsägelser och onödiga upprepningar. Din uppgift är således att med utgångspunkt i frågan redogöra för hur du kom fram till och därmed underbygger dina slutsatser.

- ✓ SJÄLV - förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen/problemformuleringen.

Vad gäller detta bedömningskriterium så finns det anledning att understryka att de frågor som ställs i salsskrivningen i allmänhet är sådana spørsmål där inga absolut rätta eller felaktiga svar finns. Slutsatserna kommer alltid att innehålla subjektiva inslag. Bedömningen avser i så fall inte om studenten har "tyckt" rätt eller fel, utan endast hur väl underbyggda slutsatserna är och hur långt studenten har lyckats driva sina tankegångar.

Vad skiljer ett essäsvår från en metakognitiv uppgift?

Skiljningen mellan den metakognitiva analysen och det "normala" svaret är att du främst beskriver tillvägagångssättet, inte resultatet. Annerlunda uttryckt: Du använder frågan och ditt tänkta svar såsom belegg för dina metakognitiva slutsatser, istället för som i ett vanligt svar, där den bakomliggande tankeprocessen bara i bästa fall kan "räknas ut" och där resultaten av argumentationen utgör själva svaret. När du skall bedöma ditt svars styrkor och svagheter, gäller det istället att bedöma svarets hållbarhet – i jämförelse med frågan – med utgångspunkt i bedömningskriterierna, d.v.s. du skall agera som din egen examinator.

Varför ingår metakognition i kursen?

Skälet till detta inslag i undervisningen och examinationen är att många studenter har haft stora svårigheter att förstå att de uppgifter som examineras i denna kurs inte enbart är en fråga om att redovisa inhämtade kunskaper, utan att det också krävs färdigheter att använda dessa kunskaper samt förmåga att värdera – avväga - olika alternativa argument. Det är alltså i hög grad argumentationens kvalitet som avgör slutsatsernas hållbarhet. I en metakognitiv analys läggs fokus just på förståelse av vilket problem som skall lösas, hur detta skall ske och vilka alternativa angreppssätt som skulle kunna komma till användning. Ett metakognitivt inslag i kursen alltså undanröja all osäkerhet om vad som efterfrågas och hur detta bedöms. En ytterligare fördel med en metakognitiv uppgift i examinationen är att den utgör ett annat sätt att undersöka om och i hur grad studenten har inhämtat de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som kursen skall förmedla. Studenten får alltså en ytterligare chans att bevisa att han eller hon har uppnått kursens pedagogiska mål.

Tillträde till tentamen

Den nivå kursen är lagd på förutsätter att du har förvärvat grundläggande juridiska kunskaper och färdigheter. För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminen samt godkänt resultat i Processrätt.

Anmälan till tentamen

Tentamensanmälan ska göras senast tre arbetsdagar före dag för tentamen. Anmälan till tentamen förutsätter registrering på kursen. Studenter som inte anmält sig kan inte beredas plats på tentamen. Alla studenter har rätt att istället för ordinarie betyg få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste dock anmäla detta till amanuensen minst fem arbetsdagar före den skriftliga tentamen. Finns

behov av extra åtgärder i samband med tentamen på grund av funktionsnedsättning ska detta anmälas till kurssekreteraren eller amanuensen (se nedan under Funktionsnedsättning).

Handlingar som ska medtas vid tentamen

Till tentamen ska godkänd legitimation medtas. Som godkänd legitimation räknas körkort, pass och id-kort med aktuell giltighetstid. Som godkänd legitimation räknas även högst tre månader gammal polisanmälan som anger att tentandens id-handling är stulen eller förlorad. Även utländska identitetshandlingar godkänns, företrädesvis pass och id-kort.

Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Vid tentamen tillämpas examinationsalternativ 1.

De restriktioner som gäller på grund av covid-19 innebär att salsskrivningen under vårterminen 2021 ersätts av en hemtentamen. För hemtentamen gäller examinationsalternativ 4.

Information om de olika examinationsalternativen samt de ordningsregler som gäller vid tentamen finns på [Juridiska institutionens hemsida](#). Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd. Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Inlämning av tentamen

- ✓ Endast svar på Juridiska institutionens svarsark rättas, om inte annat angivits i instruktionerna.
- ✓ Kontrollera att alla uppgifter på omslagsarket och svarsarken är korrekta och fullständiga.
- ✓ Omslagsarket ska alltid lämnas in. Detta gäller även om tentanden väljer att lämna in blankt. Om tentanden väljer att lämna in blankt får inga svarsark lämnas in.
- ✓ Observera att samtliga studenter omedelbart ska sluta skriva när tentamensvakterna meddelar att tiden är slut. Det innebär att tentanderna då saknar rätt att avsluta en mening m.m. Om tentanden behöver ytterligare tid för att fylla i uppgifter på omslagsark eller på svarsarken eller dylikt ska det övervakas av en tentamensvakt för att undanröja misstanke om fusk.

Betygskriterier

AB

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten

har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat mycket god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Ba

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

B

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat tillfredsställande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

U

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten kan inte heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat bristande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat synnerligen god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

B

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat mycket god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

C

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

D

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten har en god förmåga att redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv god analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

E

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat tillfredsställande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Fx

Studenten har en viss färdighet vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår emellertid ej på ett tillfredsställande redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och

historisk kontext. Studenten har inte uppvisat godtagbar förmåga att genomföra en metodologisk och juridisk analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, visat bristande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

F

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten kan ej heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten saknar, med utgångspunkt i angivna bedömningsgrunder, förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Sammanvägning av betyg

Enligt riktlinjer fastställda av Juridiska institutionen gäller följande för sammanvägning av betyg i Rättshistoria:

I. Betygsättning av salsskrivning (under vårterminen 2021 hemtentamen)

Sammanvägningstabell för betyg på salsskrivning (hemtentamen)

Moment I Tenta	Moment II Tenta	Moment III Tenta Metakognitiv uppgift	Totalbetyg för salsskrivningen
AB	AB	AB	AB
AB	AB	Ba	AB
AB	AB	B	AB
AB	Ba	Ba	AB
AB	Ba	B	Ba
Ba	Ba	Ba	Ba
AB	B	B	Ba
Ba	Ba	B	Ba
Ba	B	B	B
B	B	B	B

Om något av svaren på fråga 1 – 2 i salsskrivningen skulle åsatts betyget U gäller följande:

Moment I Tenta	Moment II Tenta	Resultat
U	AB	Ba och Ba
U	Ba	B och B
U	B	U och U
U	U	U och U

Underkänt betyg på moment III, den metakognitiva uppgiften, innebär att den uppgiften måste tenteras om vid ett senare tillfälle. Skälet är att denna uppgift avser ett bestämt lärandemål i kursplanen och att samtliga lärandemål måste vara uppfyllda för att studenten skall kunna ges ett godkänt kursbetyg. Observera att den student som blivit underkänd på den metakognitiva uppgiften inte behöver göra om resten av examinationen, om denne har godkänt resultat i övrigt.

II. Sammanvägning för betygen på salsskrivningen och PM-uppgiften i romersk rätt

Moment I – III Tenta 2/3 av det totala betyget	Moment IV PM 1/3 av det totala betyget	Kursbetyg
AB	AB	AB
AB	Ba	AB
AB	B	AB
Ba	AB	Ba
Ba	Ba	Ba
Ba	B	Ba
B	AB	Ba
B	Ba	B
B	B	B

Begäran om ändring av betygsbeslut

Efter varje skrivningstillfälle anordnas en tentamensgenomgång, då examinator redogör för sin rättning av PM respektive salsskrivning. Studenten har möjlighet att begära ändring av sitt betygsbeslut. Information om förfarandet finns på Juridiska institutionens hemsida, se under Utbildning/Allmän studieinformation/Omprövning av betyg.

De restriktioner som införts på grund av covid-19 kan innebära att tentamensgenomgången ersätts av rättningsmallar. Frågor om rättningen kan ställas i kursens frågeforum under och efter tentamen (du finner detta forum i planeringen Tentamen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia).

Funktionshinder

Allmänt

Målet är att alla studenter vid Stockholms universitet skall ha lika rättigheter och möjligheter oavsett funktionshinder. Du kan läsa mer i Stockholms universitets "Handlingsplan för likabehandling av studenter med funktionshinder" på www.su.se under rubrikerna "Utbildning", "Studentservice" och "Studera med funktionsnedsättning".

Kontakta Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning i god tid före studiestarten för att diskutera ditt individuella stödbehov och för att få nödvändig

information. För att boka tid och diskutera stödåtgärder, maila till studentstod@su.se.
Studenter med dyslexi vänder sig med fördel direkt till dyslexipedagog [Elisabeth Åman](mailto:Elisabeth.Aman).

Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier

Studenter med funktionshinder har möjlighet till s.k. särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier. Som exempel kan nämnas alternativa examinationsformer, såsom förlängd tentamenstid eller enskild tentamen vid dator m.m. Det ankommer på varje berörd student att, i den mån han eller hon vill ta del av de särskilda åtgärder som har utlovats, inför kursstarten i varje ämne i god tid (minst 4 veckor) kontakta institutionens kontaktperson. Genom ett skriftligt intyg från Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning vid Stockholms universitet skall studenten styrka att han eller hon har en funktionsnedsättning. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 13 04 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se

Examination vid funktionshinder

Studenten måste senast 3 veckor före tentamenstillfället meddela kurssekreterare/amanuens att examinationen skall genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras såsom önskas.

Notera att denna anmälan inte ersätter tentamensanmälan i Ladok (se ovan rörande anmälan till tentamen).

Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en kursutvärdering i slutet av kursen och i samband med den skriftliga tentamen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkringen av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt, och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga. Kursvärderingen var denna gång inte – som annars – schemalagd. Detta innebar att svarsfrekvensen sjönk från ca 70 procent till drygt 12 procent av förstags- och omregistrerade studenter. Utfallets representativitet – i synnerhet vad gäller det kvantitativa resultatet – är således svårbedömd. Kursen gavs för första gången på distans, vilket innebar att kursvärderingen särskilt innehöll frågor om kursens digitala upplägg.

Allmänt om kursen

Sammanfattningsvis har studenterna uppskattat goda och engagerade lärare, som arbetat hårt för att kursen skall fungera väl. Vårt arbete med digitala verktyg uppskattas också: en student skriver att

”/teknikens möjligheter har också utnyttjats på ett överlag bra sätt. Och när det inte har fungerat som tänkt, har försök gjorts att förbättra det, fixa problem. Oförutsedda brister är ju en naturlig risk med att våga testa saker, och jag uppskattar verkligen viljan att experimentera och hitta nya vägar för undervisningen!”.

Ämnet och kursens inriktning beskrivs som ett ”/intressant ämne som ’växer’ ju mer man lär sig”. Kursen har, enligt en student, satt ”satt juridiken i perspektiv, dels avseende vad vi som

jurister faktiskt gör, dels vad rättsvetenskapens roll är”. Samma student uppskattade också inblicken i den romerska rätten. En annan student framhåller att kursen tvingade studenten ”att inta ett annorlunda förhållningssätt gentemot juridiken”. Tentamen beskrivs i ett svar som den ”som har varit framgångsrikast i att stimulera till kritiskt tänkande”.

Kritiken mot kursen gäller huvudsakligen kursinformationen. Vi får visserligen beröm för att snabbt svara i forum och i Athenas chatt, men informationen uppfattas som otillräcklig, ibland motstridig och sen. Ett exempel är att kursföreläsaren och rättande lärare gav olika svar på frågan om namn behöver anges på PM-inlämningen. Man kan tycka att detta inte borde stressa studenterna, då det aldrig kan vara fel – om än onödigt – att skriva namnet, men det står klart att vissa studenter kände sig osäkra på grund av motstridiga instruktioner. Vi kommer därför att se över kursdokumentationen samt vår FAQ inför vårterminens kursstart.

Kravet på aktiv närvaro

I kursplanen anges ett krav på aktiv närvaro vid samtliga seminarier. Med aktiv närvaro avses att studenten dels har förberett sig inför seminariet, dels är beredd att delta i diskussionen. Under innevarande termin har detta inneburit att studenten, för att få tillgodoräkna sig obligatorierna, måste ha slutfört en lärsekvens samt förberett sig för att antingen medundervisa tillsammans med seminarieläraren eller lämna in en metakognitiv analys. Samtliga moment är gruppaktiviteter.

Lärsekvenser

Det är inledningsvis uppenbart att studenterna inte bekanta med detta eller liknande pedagogiska verktyg och det finns – som en student föreslår - skäl att redogöra för denna resurs under introduktionsföreläsningen.

Något förvånande är att flera studenter beskriver obligatorier, och i synnerhet lärsekvenserna, som en ”extra arbetsbörda” och stressmoment. Syftet med all undervisning, inklusive obligatorierna, är ju istället att underlätta studentens väg till kursens och ytterst utbildningens pedagogiska mål. Några studenter menar att lärsekvenser bör användas istället för seminarier. Tanken med lärsekvenserna är dock att strukturera studenternas förberedelser *inför* seminarierna, så att det lärande som sker i dialog med lärare skall kunna optimeras. Detta är ju särskilt viktigt då grundkurserna numera är nere på mindre än 8 timmar lärarledda moment per studievecka. Dessutom är ju seminariet ett slags facit till uppgifterna i lärsekvenserna. Andra studenter påpekar också att lärsekvenserna utgjorde en ”brygga” in i seminarierna. En student framhöll också att:

”Jag har uppskattat både lärsekvenserna inför seminarierna och de övningsuppgifterna ni har lagt upp till respektive föreläsning. Det förra är en smart lösning att få studenterna att faktiskt öva i grupp inför seminariet. Det senare är ett utmärkt sätt att testa sina kunskaper.”

Detta är en god beskrivning av det pedagogiska syftet med lärsekvenserna och det är lärarlagets intryck att studenterna överlag var bättre förberedda inför de studentaktiverande momenten efter införandet av lärsekvenser.

Vissa studenter ogillar dock att lärsekvenserna styr uppläggnings av arbetet i basgrupperna

och i synnerhet arbetsfördelningen i gruppen. En av de stora poängerna med lärsekvenserna är, som studenten påpekade ovan, att den på ett strukturerat sätt leder studenten genom seminariematerialet och – när den utgör en gruppaktivitet – gör det svårare för gruppen att dela upp inlämningarna mellan sig. Arbetsfördelning kan tyckas vara en god idé, men innebär nästan alltid att ingen i gruppen har den helhetsbild över ämnet som krävs för att genomföra den lärarledda delen av seminariet. Vi överväger dock att fortsättningsvis ange hur många inlämningsuppgifter som sekvensen innehåller, för att underlätta bedömningen av den arbetsinsats och tid som krävs för förberedelsen.

Medundervisning

Flertalet förefaller föredra medlärande framför rena presentationer. Det minimerar risken att studenterna inte lyssnar på sina kursare, då de vet att seminarieläraren snabbt ”rättar” eventuella fel och brister. Däremot får vi kritik för vårt sätt att genomföra medlärandet: dels fann studenterna att seminarielärarna hanterade medundervisningen alltför olika, dels menade vissa att vi mer aktivt borde bevaka studenternas insatser under seminariet, så att inte vissa ”åker på en räkmacka”. Man kan tycka att detta inte borde vara ett problem i högre utbildning – de som är aktiva lär tjäna på det i slutänden – men det är uppenbart att bristen på kontroll uppfattas såsom orättvis. Alla drar inte samma undervisningslass. Denna kritik gäller för övrigt också lärsekvenserna, trots att basgruppen enligt instruktionernas skall ange vilka som har varit aktiva i arbetet. Lärarlaget i Rättshistoria kommer fortsättningsvis skärpa kontrollen av den aktiva närvaron.

Särskilt om undervisningen i romersk rätt

De latinska termerna uppfattas såsom ett nästan oöverstigligt hinder för studenternas förståelse av den romerska rätten. Av detta skäl har en ”ordlista” med förklaringar till nyckelbegrepp i romersk rätt utarbetats, som kommer att vara tillgänglig för studenterna via Athena.

Distansundervisning och digitala resurser

Studenterna förefaller i stort vara nöjda med övergången till distansundervisning. I lärarlaget råder enighet om att flera av de digitala resurser som har utvecklats på grund av övergången till distansundervisning har fungerat mycket väl. Sannolikt kommer undervisningen i kursen också post-covid-19 inkludera en del distansundervisning.

Studenternas arbetsinsats

På frågan, hur stor andel av heltid (40 timmar per studievecka) som studenterna har använt till studierna av rättshistoria, svarar studenterna allt från 30 till 110 procent. Genomsnittet ligger runt 70 procent. Studenterna hänvisar till arbete och parallellläsning av andra kurser. Det är en deprimerande läsning och är en punkt där Stockholms juristprogram negativt avviker från de flesta andra juristprogram i Norden.

Examination

En intressant observation är att längre tid och fri tillgång till digitala och analoga resurser inte har påverkat utfallet nämnvärt. Slutsatsen är att tentamen verkligen prövar studentens bildning – d v s färdigheter och bedömningsförmåga – snarare än rena faktakunskaper. Den metakognitiva uppgiften i huvudtentamen, som rörde utformningen av ett s k *flashcard*

(pluggkort) på kursens ämnesområde, visade också att flertalet studenter korrekt hade uppfattat denna pedagogiska ambition, då de påpekade att pluggkort bara avser passiv kunskapsinhämtning och därmed är till mindre nytta i kursen.

En fullständig kursrapport för höstterminen 2020 återfinns i planeringen Kursvärdering i Athena.